

بسم الله الرحمن الرحيم
دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
دانشکده پرستاری مامایی
طرح درس ترمی

عنوان درس : مدیریت و ارتقای کیفیت در بهداشت مادر و کودک و باروری

مخاطبان: دانشجویان ترم ۵ کارشناسی پیوسته مامایی

تعداد واحد: ساعت پاسخگویی به سوالات فراگیر: شنبه ساعت ۱۸-۱۶ (۸ هفته دوم)

زمان ارائه درس: شنبه ساعت ۱۴-۱۲ (۸ هفته دوم) / نیمسال اول سال تحصیلی ۹۶-۹۵

مدرس: اعظم باخته
پیش نیاز: ندارد

هدف کلی درس :

- آشنایی با مدیریت در خدمات بهداشت باروری
- آشنایی با مدیریت کیفیت و استراتژی TQM در خدمات بهداشت باروری

اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:

- ۱- آشنایی با مدیریت
- ۲- آشنایی با برنامه ریزی و اجرای برنامه های بهداشتی، پایش، ارزشیابی و پیگیری برنامه های بهداشت باروری
- ۳- آشنایی با مدیریت جامع کیفیت و کاربرد آن در خدمات بهداشتی
- ۴- آشنایی با استراتژی ارتقای فرآیند بر اساس مدل FOCUS-PDCA
- ۵- آشنایی با انواع برنامه ریزی استراتژیک و عملیاتی
- ۶- آشنایی با مدیریت اطلاعات در مدل تعالی سازمانی EFQM
- ۷- آشنایی با مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک
- ۸- آشنایی با مدیریت جامع کیفیت در بهداشت باروری
- ۹- آشنایی با رویکرد استراتژیک به توسعه برنامه های بهداشت باروری

هدف کلی جلسه اول: آشنایی با مدیریت

اهداف ویژه جلسه اول:

در پایان دانشجوی قادر باشد

- ۱-۱- ضمن تعریف مدیریت، اهمیت وجود مدیر در سازمان را تشریح نماید.
- ۱-۲- روند تحول علم مدیریت در دنیا را بیان نماید.
- ۱-۳- تئوری های کلاسیک مدیریت را توضیح دهد.
- ۱-۴- کاربردها و نقاط قوت و ضعف تئوری های کلاسیک را تشریح نماید.
- ۱-۵- نظریه روابط انسانی و کاربردها و نقاط قوت و ضعف آن را تشریح نماید.
- ۱-۶- ویژگی های مدیریت بر اساس نظریه X و Y را ذکر کرده و مقایسه نماید.
- ۱-۷- مهارت های اساسی مدیر را توضیح داده و نسبت کاربرد هر کدام را در سطوح مختلف مدیریت مقایسه نماید.
- ۱-۸- مهارت های کوانتومی مدیریت را توضیح دهد.
- ۱-۹- مدیریت کوانتومی و مدیریت سنتی را با هم مقایسه نماید.
- ۱-۱۰- مهارت های مدیریتی مورد نیاز یک ماما در واحدهای بهداشتی و درمانی را در رده های مختلف مسوولیتی (کارشناس واحد- مسوول واحد- مدیر مرکز) تشریح و مقایسه نماید.

هدف کلی جلسه دوم: آشنایی با برنامه ریزی و اجرای برنامه های بهداشتی، پیش، ارزشیابی و پیگیری برنامه های بهداشت باروری
اهداف ویژه جلسه دوم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۲- برنامه ریزی را تعریف نماید.
- ۲-۲- انواع برنامه ریزی را نام برده و مشخصات هر گروه را بیان نماید.
- ۳-۲- با تعریف برنامه ریزی بهداشت، ویژگی های آن را مشخص نماید.
- ۴-۲- اجزای یک برنامه بهداشتی را مشخص و برای هر بخش یک مثال بیاورد.
- ۵-۲- مراحل طراحی و اجرای یک برنامه بهداشتی را نام ببرد.
- ۶-۲- راهکارهای شناسایی مشکلات بهداشتی را توضیح دهد.
- ۷-۲- راهکارهای تعیین عوامل ایجاد مشکلات را نام برده و توضیح دهد.
- ۸-۲- شبکه علیت برای یک مشکل شایع در بخش زایمان بیمارستان معتضدی را رسم نماید.
- ۹-۲- روش های انتخاب راهکارهای حل مشکلات را توضیح دهد.
- ۱۰-۲- ضمن تعریف پیش، ویژگی ها و مراحل انجام آن را توضیح دهد.
- ۱۱-۲- خصوصیات و مراحل انجام ارزشیابی را توضیح دهد.

هدف کلی جلسه سوم: آشنایی با مدیریت جامع کیفیت و کاربرد آن در خدمات بهداشتی
اهداف ویژه جلسه سوم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۳- مدیریت کیفیت جامع TQM را تعریف و هدف از اجرای آن را بیان کند.
- ۲-۳- شیوه مدیریت کیفیت جامع و اصول استقرار آن را بیان کند.
- ۳-۳- وجه تمایز TQM را از سایر رویکردهای مدیریت توضیح و اصول استقرار آنها با هم مقایسه نماید.
- ۴-۳- مراحل اجرایی مدیریت کیفیت جامع TQM را نام ببرد.
- ۵-۳- عوامل موثر بر اثربخشی TQM را لیست نماید.
- ۶-۳- مفاهیم کیفیت، کیفیت در خدمات بهداشتی و ارتقای مستمر کیفیت (CQI) را تعریف نماید.
- ۷-۳- اصول CQI را توضیح داده و اهمیت آنرا در کاهش هزینه ها و افزایش رضایتمندی افراد و اجتماع تشریح نماید.
- ۸-۳- جایگاه مشتری، کارکنان و مدیران در دیدگاه ارتقای کیفیت را تعیین و تشریح نماید.
- ۹-۳- جایگاه کنونی مشتری، کارکنان و مدیران را در یک محیط واقعی مراکز بهداشتی درمانی با جایگاه مورد انتظار در مدیریت کیفیت مقایسه نماید.
- ۱۰-۳- ضمن بررسی سیر تحول مدیریت کیفیت، کارایی انواع نظام های مبتنی بر بازرسی، کنترل کیفیت، تضمین کیفیت و ارتقای مستمر کیفیت را با هم مقایسه کند.

هدف کلی جلسه چهارم: آشنایی با استراتژی ارتقای فرآیند بر اساس مدل FOCUS-PDCA
اهداف ویژه جلسه چهارم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۴- کلیات مدل FOCUS-PDCA را توضیح دهد.
- ۲-۴- معیارهای لازم برای انتخاب یک فرآیند جهت ارتقا را توضیح دهد.
- ۳-۴- چگونگی تهیه نمودار قالبی و نوشتن بیان فرصت را توضیح دهد.
- ۴-۴- ویژگی ها و نحوه عملکرد تیم ارتقا را توضیح دهد.
- ۵-۴- با ذکر یک مثال، اعضای مناسب ارتقای یک فرآیند انتخابی در بخش زایمان را مشخص نماید.
- ۶-۴- طرز ترسیم و کاربرد نمودارهای همگرایی و استخوان ماهی را توضیح دهد.
- ۷-۴- روش های انتخاب موارد ارتقا را توضیح دهد.
- ۸-۴- چرخه PDCA را توضیح دهد.

تکلیف کلاسی:

مراجعه به واحد مامایی یک مرکز بهداشتی درمانی و یا بخش زایمان یک بیمارستان دانشگاهی و تهیه فهرستی از فرایندهای جاری در این مراکز جهت استفاده در کار گروهی جلسه ششم

هدف کلی جلسه پنجم: آشنایی با انواع برنامه ریزی استراتژیک و عملیاتی

اهداف ویژه جلسه پنجم :

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۵ ویژگیهای برنامه ریزی عملیاتی و استراتژیک را توضیح دهد.
- ۲-۵ رسالت یا مأموریت سازمان را با توجه به نقش آن در تدوین برنامه ریزی عملیاتی و استراتژیک شرح دهد.
- ۳-۵ مراحل برنامه ریزی عملیاتی را بیان نماید.
- ۴-۵ مفهوم برنامه سلامتی را بیان کرده و اجزای آن را توضیح دهد.
- ۵-۵ چگونگی طراحی یک برنامه سلامتی را با توجه به اولویت بندی های مهم آن شرح دهد.
- ۶-۵ معیارهای تعیین بهترین راه حل ممکن را توضیح دهد.
- ۷-۵ اهداف تهیه گزارش برنامه عملیاتی را بیان نماید.
- ۸-۵ روش های پایش و ارزشیابی برنامه عملیاتی را توضیح دهد.
- ۹-۵ یک برنامه ریزی عملیاتی در اجرای برنامه های سلامت خانواده طراحی کند.

تکلیف کلاس:

یک برنامه عملیاتی سلامت مادران را از یکی از مراکز داخل یا خارج از کشور انتخاب و آن را نقد نمایند (ارائه در جلسه نهم) .

هدف کلی جلسه ششم: آشنایی با مدیریت اطلاعات در مدل تعالی سازمانی EFQM

اهداف ویژه جلسه ششم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۶ تعالی سازمانی را تعریف و اصول و مفاهیم اساسی آن را توضیح دهد.
- ۲-۶ مزایای مدل تعالی سازمانی را تشریح نماید
- ۳-۶ معیارهای مهم در توانمندسازی مدل تعالی سازمانی EFQM را نام ببرد.
- ۴-۶ معیارهای نه گانه این مدل جهت سنجش و خودارزیابی سازمانی را توضیح دهد.
- ۵-۶ اهمیت اطلاعات و دانش در ارزشهای مدل تعالی سازمانی EFQM را توضیح دهد.
- ۶-۶ ارزشهای مدل تعالی EFQM را شرح دهد.
- ۷-۶ مدل برتری EFQM را در دو قسمت نتایج و توانمندسازها توضیح دهد.
- ۸-۶ مدیریت بر مبنای فرآیندها و واقعیت ها را در این مدل تفسیر نماید.
- ۹-۶ اصل « یادگیری، نوآوری و بهبود مستمر» را در مدل تعالی سازمانی اروپایی EFQM توضیح دهد.

هدف کلی جلسه هفتم: آشنایی با مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک

اهداف ویژه جلسه هفتم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۷ مدیریت استراتژیک را تعریف نماید.
- ۲-۷ برنامه ریزی استراتژیک را تعریف نماید.
- ۳-۷ مراحل برنامه ریزی استراتژیک را فهرست نماید.
- ۴-۷ ارزیابی محیط خارجی و داخلی و شناسایی فرصت ها، تهدیدها و نقاط قوت و ضعف را توضیح دهد.
- ۵-۷ مفاهیم مأموریت و دیدگاه را توضیح دهد.
- ۶-۷ انواع اهداف سازمانی و ویژگی های آن ها را توضیح دهد.
- ۷-۷ با رسم ماتریس SWOT چگونگی تدوین استراتژی ها را توضیح دهد.
- ۸-۷ ارزشیابی استراتژی ها و نحوه اصلاح آن ها را بیان نماید.

هدف کلی جلسه هشتم: آشنایی با مدیریت جامع کیفیت در بهداشت باروری

اهداف ویژه جلسه هشتم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۸- حقوق مددجویان خدمات بهداشت باروری را ذکر نماید.
- ۲-۸- عوامل موثر در ایجاد حس درمان مناسب درمددجو را ذکر نماید.
- ۳-۸- مفاهیم طراحی کیفیت، کنترل کیفیت و بهبود کیفیت در خدمات بهداشت باروری را تعریف نماید.
- ۴-۸- شاخص های کیفیت خدمات بهداشت باروری را نام ببرد.
- ۵-۸- ابزارهای سنجش کیفیت خدمات بهداشت باروری در زمینه بهبود دانش و مهارت ارائه کننده خدمت و افزایش رضایت مراجعین را نام ببرد.
- ۶-۸- ابزارهای سنجش کیفیت خدمات بهداشت باروری در زمینه بهبود قابلیت یا آمادگی مراکز برای ارائه خدمات باکیفیت و درک علل عدم استفاده مراجعین از خدمات مراکز را ذکر نماید.
- ۷-۸- رویکردهای کمی و ابزارهای پایش کارایی خدمات بهداشت باروری را توضیح دهد.
- ۸-۸- رویکرد COPE را در ارزیابی و بهبود خدمات بهداشت باروری مراکز تشریح نماید.

تکلیف کلاسی:

دانشجویان در گروه های از پیش تعیین شده به واحدهای ستادی و مراکز خدمات مامایی تابعه (معاونت های بهداشت و درمان) مراجعه و ابزارها و رویکردهای کنترل و بهبود کیفیت خدمات بهداشت باروری را در واحدهای ستادی و نیز در فیلدها شناسایی و گزارش مکتوب را در جلسه بعد ارائه می نمایند.

هدف کلی جلسه نهم: آشنایی با رویکرد استراتژیک به توسعه برنامه های بهداشت باروری

اهداف ویژه جلسه هشتم:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۹- رویکرد استراتژیک به توسعه برنامه های بهداشت باروری را توصیف نماید.
- ۲-۹- نقش ذینفعان در توسعه توسعه برنامه های بهداشت باروری را با ذکر یک مثال توضیح دهد.
- ۳-۹- با ترسیم چارچوب سیستم های رویکرد استراتژیک نقش هر سیستم و تعامل بین آن ها را تشریح نماید.
- ۴-۹- مراحل رویکرد استراتژیک و خروجی های هر مرحله را بیان نماید.
- ۵-۹- در ارائه تکالیف جلسه های پنجم و هشتم مشارکت فعال نماید.

منابع:

- ۱- کونتز هرولد. اودانل سیریل. ویریچ هینز. اصول مدیریت. مترجم محمد هادی چمران. انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف. ۱۳۸۴
- ۲- دهقان نیری، ناهید. صالحی، تهمینه. اصول مدیریت پرستاری. انتشارات بشری. چاپ اول ۱۳۸۸.
- ۳- مسعود اصل، ایروان. اصول مدیریت خدمات پرستاری. نشر جامعه نگر. چاپ اول ۱۳۸۷.
- ۴- یعقوبیان، محبوبه. مدیریت پرستاری و مامایی. نشر و تبلیغ بشری. چاپ اول ۱۳۸۷.
- ۵- جاسبی، عبدا... اصول و مبانی مدیریت. نشر دانشگاه آزاد اسلامی. چاپ شانزدهم ۱۳۸۵.
- ۶- حسینی، میر محمد. اصول مدیریت خدمات پرستاری. انتشارات بشری. چاپ اول ۱۳۸۶.
- ۷- موسوی، احمد و همکاران (گروه مولفین). اصول و مبانی مدیریت پرستاری. چاپ حدیث. ۱۳۸۴.
- ۸- آراکس اردوشاهی، مادلین. مدیریت و تحقیق در پرستاری. نشر سالمی چاپ اول ۱۳۸۴.
- ۹- گیوی، مروت. مدیریت و رهبری در پرستاری انتشارات نوردانش چاپ اول ۱۳۷۸.
- ۱۰- هروآبادی، شفیقه. مدیریت خدمات پرستاری. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی ایران. ۱۳۸۶.
- ۱۱- جان ام برایسون. برنامه ریزی استراتژیک. مترجم عباس منوریان. تهران مرکز آموزش مدیریت دولتی. ۱۳۸۱.
- ۱۲- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. معاونت آموزشی. برنامه ریزی آموزشی در مامایی.
- ۱۳- دیگر منابع مناسب و معتبر روز

روش تدریس:

- سخنرانی

- بحث گروهی

وسایل آموزشی:

- کامپیوتر و پروژکتور

- وایت برد و ماژیک

سنجش و ارزشیابی

ساعت	تاریخ	نمره	روش تدریس	آزمون
در ساعت کلاس	در هر جلسه کلاس	٪۱۰	پرسش و پاسخ و بحث	حضور منظم و شرکت فعال در مباحث درسی
در ساعت کلاس	بعد از هفته ۴ ترم	٪۱۵	ارائه کنفرانس	انجام پروژه (برنامه عملیاتی)
در ساعت کلاس	بعد از هفته ۴ ترم	٪۱۵	چند گزینه ای - تشریحی (پاسخ کوتاه)	آزمون میان دوره
برنامه مصوب امتحان	پایان ترم	٪۵۰	تشریحی (برخی چندگزینه ای)	آزمون پایان دوره
-	-	٪۱۰	تحقیق - ارائه ترجمه	فعالیت‌های آموزشی

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجویان:

- مشارکت در تکالیف و بحث های گروهی
- انجام به موقع تکالیف فردی و گروهی
- همراهی با مدرس در برگزاری یک دوره آموزشی موفق و متناسب با نیازهای دانشجویان
- رعایت قوانین آموزشی حضور در کلاس

نام و امضای مسئول EDO دانشکده:

تاریخ ارسال :

نام و امضای مدیر گروه:

تاریخ ارسال :

نام و امضای مدرس: اعظم باخته

تاریخ تحویل: ۹۵/۶/۲۰

جدول زمانبندی درس مدیریت و ارتقای کیفیت در بهداشت مادر و کودک و باروری
روز و ساعت جلسه: شنبه ساعت ۱۸-۱۶ (۸ هفته دوم)

جلسه	تاریخ	موضوع هر جلسه	مدرس
۱	۹۵/۸/۱۵	آشنایی با مدیریت	اعظم باخته
۲	۹۵/۸/۲۲	آشنایی با برنامه ریزی و اجرای برنامه های بهداشتی، پایش، ارزشیابی و پیگیری برنامه های بهداشت باروری	اعظم باخته
۳	۹۵/۸/۲۹	آشنایی با مدیریت جامع کیفیت و کاربرد آن در خدمات بهداشتی	اعظم باخته
۴	۹۵/۹/۶	آشنایی با استراتژی ارتقای فرآیند بر اساس مدل FOCUS-PDCA	اعظم باخته
۵	۹۵/۹/۱۳	آشنایی با انواع برنامه ریزی استراتژیک و عملیاتی	اعظم باخته و دانشجویان
۶	۹۵/۹/۲۰	آشنایی با مدیریت اطلاعات در مدل تعالی سازمانی EFQM	اعظم باخته و دانشجویان
۷	۹۵/۱۰/۴	آشنایی با مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک	اعظم باخته
۸	۹۵/۱۰/۱۱	آشنایی با مدیریت جامع کیفیت در بهداشت باروری	اعظم باخته
۹	با هماهنگی دانشجویان و قبل از پایان ترم	آشنایی با رویکرد استراتژیک به توسعه برنامه های بهداشت باروری	دانشجویان -باخته